

27. Hestasögur.

1. Stundvísi hesta.
Ritað 21. júní 1936.
2. Rakara-Rauður.
Ritað eftir frásögn
Hannesar Helgasonar
hinn 21. júní 1936.
3. Gamli Gráni.
Ritað í Reykjavík 3. sept. 1936.

6 blöð qto.

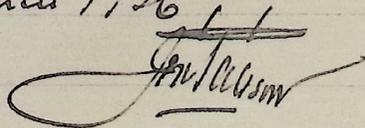
Stundvísir hesta.

Vid Edinborgarvegnum í Reykjavíki voru nú langt stöð hestar þeir notadri til þess að aka vörum til Kaupanda í bænum, svo og til þess að aka salti og Kolnum frá byggjunum, því þá voru einn engir bílar kemur í notkun. Vinnutími hestanna var frá því kl. 7 á morgunanna til kl. 7 á kvöldin, alla daga vikunnar, nema á laugardögum, en þá var vinnutíminn til kl. 11, en þá var búið að nota þá nokkurn síðar á morguninn til og að þess höfðu hestarnir lengri hvíldartíma um miðjan daginn. Þeir var jafnan beitt báðum fyrir sama vagninum, enda voru hlössin stundum þung.

Ávallt mátti ganga að því vísu, að þeir vissu hvað tímanum leid, því það brást aldrei, að kl. 7 á kvöldin, voru þeir orðin svo latir, að þeir vildu elti vinna lengur; en á laugardögum, og einnig á tímanum frá kl. 7 til 11 var einn og þeir voru að heppast við að ljúka dagsverkinu: Þeir höfnuðust við vinnuna til kl. 11 þennan einn dag vikunnar, en er tíminn var kominn og kl. orðin 11 vildu þeir elti snerta á verkum lengur!

Daglegur hvíldartími hesta þessara var kl. 3-4 allu vikkum daga vikunnar, nema á laugardögum, en þá var hann frá kl. 2 til kl. 5 og er að þessum tímanum leid, stöðruðu þeir við, hvar svo sem þeir voru staddir við alsturnum, litu í Krúkkum sig og létu á sér stílla, með því að vilja elti fara lengra, að nú voru kominn tími til að hvíla sig og fá sér bíta.

(Sögu S. R.) 21. Júní 1936

„Barbara-Randur.“

Áður en götur og gangstettar voru lagðar um höfuðstað lands-
ins, var því svo hattið við Þeruhöft-³ baki nedst við Rang-
vegum, niðri Þambastoti, að ekki var mit að aka vagninn að
dyrum braudgerðarhússins, heldur varð að stöðnast
með hann úti á götum, framundan þessu steinidrum, og
bera vagnhlössin sem veijulega voru stórir mjólseltir,
inn í portid og braudgerðarhúsið, en þangað hafði „Barbara-
randur“ drejið margt mjólseltid um margra ára eidd, jafvel
offar en einum á dag, og bœdd þess með mikilli þolinmæði
að vagninn væri losaður framundan steinþessum þessum.

En svo andaðist „Barbara Rand“ að lífa þá, að Rangvegum var
lagður og gangstettir gjörðar við báðar hlíðar hans, og þessu
leiddi, að steinþessum þessum, voru rifin niður og jafstétt
gjörð og götum inn í portid og að dyrum braudgerðarhússins;
var þá andvælt að aka vagninn þangað með þyngru hlössum,
en „Barbara Randur“ leit svo á, að margra ára hefð væri nið-
rkominn í gildi og að honum bæri ekki að fara feta lengra
en þangað sem steinþessum voru áður og var hann því alveg
stáðanlegur til að stíga foti sínum inn í portid. Hélt hann
þessu fram alla tíð, það sem eftir var afimur: Hann lét
því losa vagninn eftir sem áður úti á götum, nákvæmlega
á sama stað, sem ávalt áður, og þau ár, en hann hafði
rogað með mjólseltavagninn framundan steinþessum.

(Sögn Hámmosar Helgasonar) 21. júní 1926

Jon Atlason

Pauli Gráni.

Þar sem ég elst upp, á Syðra Seli við Stokkseyri, voru margir góðir og fallegir hlustar; meðal þeirra var „Pauli Gráni“, afar stór og stóðilegur grípur og stýnsamur vel.

Þegar í miðdönnu stóð á vetrarvertíðum, var einhver okkar bróðramma sendur með „Paula Grána“, sundur að Stokkseyri, til þess að flytja heim á honum stóð og var þá ávalt á hann línt svo niðrið sem rímasýgja. Varjulega var aðgerðinni elsti lokið á kvöldin fyrr en 14. var orðinn 979 vel þáð. Veðurinn var oft svo vundur í milli Sels og Stokkseyrar, að hann var lítt fós: Moldarkeidi með lokiardrögnum, sem vafu hann um í stóðnum stránum og loki stór lekur með djúpu vadi.

Þótt við, sem fórum með „Paula Grána“ síðari hluta dags og á meðan bjart var sundur að Stokkseyri, var hann oftast látinn leida fram í myrkur, en við láfum fara heim áður en líndi.

„Pauli Gráni“ var látinn standa í hölmum í Gofstínu á meðan leiid var uppi á hann, en er það var leiid, var hann um bændum um háls honum og honum sagt að „fara heim“.

Já, „Pauli Gráni“ fór heim! Hann labbaði af stóð í hegðum sínum og fór ávalt sönnu leidina í gegnum þopp, eins síns leid, og kom einhver á leid hans, sem elsti þelti tilfenda hann og vildi leid leina honum: Taktu í hann um og fygna hann á dra leid, of aði hann að honum kollinum og bjóst til að leita hann.

Þú vóð um í Sels-leit og var systur vadið farið norri ávalt, ef eltri var því meira í leinum, en það gat orðið djúpt. Vestara vadið var geymt, með helli í botnum, en all millill krotur var að

Faru það. Hét það Hádegisvæð, en hitt aðeins Væðid. Væðid, það
 mjög djúpt, fóla „Pauli Gráni“ Stefnum þegar við enda
 Röngruddalav - nál. í Kilometra fyrir suman bœði vœðis - og hélt
 í Hádegisvæð, eins og hann vissi, að „Væðid“ væri djúpt staðjafu-
 vel ófært og að þessi mótur hefði hann mikid. Það var eins og
 hann væri sín þess meðvitandi, að hann var einn í færd. með djú-
 rindisvæðu í bálsum, yfir hansa, lífni og þrogn, sem hann hefði
 væðid trúad fyrir að stíla heilum og höldum heins til stömu og barna
 hrisbœnda síns, sem nýlega hafði sagt við hann: „Fæðu nið heim,
 Gráni minn!“

Ög þegar heims kom, staldraði hann ávalt fyrir fram an „Stórn
 Stenumma“ og bœid þess, að einhver þoni út til þess að losa hann
 við „lestina“ sem hann hafði „mú bœrd“. Þvíð hann þá oft alllesji,
 því flestir voru hátáðir, og þátti hannu líðin óadlilegu löng, lét sín
 venda vart með því, að ganga að bœjardyrnum og yfa svo við hærðinni,
 að það hefði við rím í bœ, að einhver væri í færd. Var þá áttómid
 fram yfir miðmotti og „Pauli Gráni“ væðid löngi að þau þau í heidinni.
 Þegar bœid var að „offenna“ „Paula Grána“ átti hann ávalt vœð, að
 fá vœna heytuggu á Stalsum og bœid hann þess jafnan að færid
 væri nýp í heygæð til að selja hann, svo hann gæti fylgt með
 heim út í hœstluis.

Margar sögur mætti sögja af því, hversu vœður þjógn „Pauli Gráni“
 var, sem einna bœgt lýsti sér á sumrin, einhann í lœt rípniga-
 og vœtutíðav; það var eins og hann vissi að gœður þær væru vœri í mánd.
 Svostáð í þessu, að móðir minn var vœn að fara með „Paula Grána“ fram
 í Árósa, yfir marku hlein og Flœðibœgn, til þess að fína söl. Var

hinn þá, jafnan með einhverjum öðrum bróðrum og föt yfir
Hrök vöðum, nottan undan þjarna vöðum.

Sama morgunin, sem hann léift fjörvæðum: Ad þær þær yfði
allan daginn, Honn Gráni Gauli heim á hlud, hvar sem hann annars
var á beið, jafnvel léngst upp á myri, staldraði við lyp kítlu -
þennunum, þá þar voru sólvakláfarnir geymdu og beið þess
framt undir kl. 10 - en þá var veijulega loft of stöð í fjörnum - og
beið þess að í hann voru loft veidinger og kláfarn. Þá þurfti þó engar
væðuspár þann daginn, þó þá var einn og Gauli Gráni vissi þá eða findi
þá í sér, að máðin minn hlyti að fara í fjörn þann eða þann daginn, sem stundur
var um stöðinn. Eða hvað gat hann gengid annað til, með þá að Honn
heim, fremur þessa daga en aðra? Já, þá var hugganlegt, að hann gmundi;
að þeir líka daga mundi veða boið heim heyr, hirt of engjum eða myri
og oft yfir vöndan veg að fara, en þá var föt veija, að voru þar með hann
í sólvafjörn, þá slapp hann við heyrveidum þann daginn.

Civalt var Gauli Gráni í fjallfendum á haustum og sá frísskosturinn,
sem vnggastur var og þaukastur, boði með þó að ratta í bylrum og stölu,
og með þó að leggju í árnar og aldrei hleðist hann á. Hann var sérstak-
lega góður við föld og kláfa og gást oft veija, allt ungið fyrir áreitni
hunda eða annars dýra. Einu sinni féll földur vidur: Selslak og Honn
elbi upp í. Gauli Gráni var þar náloft og var með földsmari, máður
földsmari, að befa á Rólfjörðalshannum. Hvert sem földur hafði veid lengur
eða stömur í lollum, þá hljóp Gauli Gráni heim í hásti - aldrei þessu vauur,
þó hann var veijulega fremur seinföt - staldraði við snindum dýrmar, þar sem
Ólafur gauli Jónsson sat við að sninda störfur, og huggjodi til hans föt -
vegis, en þegar hann sá að Ólafur veitti hannum elki noqa athygli, föt

hann hálfur inn ír snindjndyrnumu g etladi alveg inn, en komst
 elti, þvi dyman vorn of lajar til þess að svo mikill stöðgripur gati
 komist alla leid inn. Ólafi gamla þótti þetta svo einnenni logar og
 óveynlogar til helkis að hann fór út ír snindjnumu og tók að skina í
 allar átti, til þess að vita, hvad nu gati veri að vera, en vand einstis
 var fyr en hann tók eftir því að Gauði Gráni setti undir sig stórk séður
 að loknum. For þá Ólafur í hennu á eftir hennu g vand þess bratt
 vis, að eitthvad var þar nu að vera. Fólaldid var uorri beid að gfa
 frá sei af þreytu g bjargadi Ólafur því, en þá var það miklu fremur
 Gauði Gráni en moðir fólaldsins sem lýti ánojin sinni g þvi frelsum fól-
 aldsins frá drukknum, því hann hljóf að því, strax sem það var þvinn of
 muddadi það hátt g lágt með snoppnum, eins g hann vori að þerra of því
 vatnið. Ólafur sagdi aldrei hafa séð aðra einu ánojin skina ír augnum
 veimmar skessu, eins g skina ír augnum Gauða Grána, en hann leit til
 hans eftir að hann bjargadi fólaldinu. Fólald þetta var jaxstjótt að
 lit, ólst upp með Gauða Grána og mátti þvi helz aldrei stailja. Þaði
 und þvi gauði g jaxstjóti litli - svo var hann kalladur - var feldur
 sama haustid g hann, því elti þótti gerloft að loto annan sygja him lengi.
 Þvi höfn stadið saman í heothúsi alla tid g stieldu með nokkru daga
 millibili haustid 1883.

Lýf í þer sögu Grána Gauða vinar minis og minn ist hans, som allra annara
 gagnsanda og góðra dyra er í ólst upp með, sem óþeymanlogra vinn, er margt
 gott metti nu sojja, þótt „steynlausar skessur“ vori nefndar.

Reyjavík, 3. sept. 1926.
